

Fiskalna konsolidacija: Iskustva MMF-a i pristupi politika

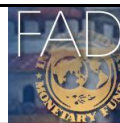
Jason Harris

Odeljenje za fiskalne poslove

Jerevan, 11. februar 2015.godine

Nova evaluacija i kodeks fiskalne transparentnosti Sadržaj prezentacije

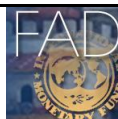
- I. Zašto treba sprovoditi fiskalne konsolidacije
- II. Parametri šire slike
- III. Struktura politika
- IV. Budžetske institucije

I. Zašto treba sprovesti fiskalnu konsolidaciju? Različiti razlozi

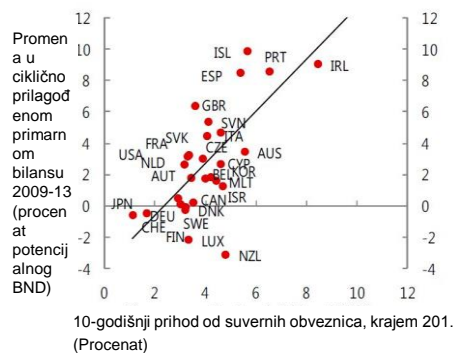

- **Neposredne potrebe: 'Konsoliduj ili ćeš nastradati'**
  - Nametnute spolja
  - Tržišno finansiranje/pitanje poverenja tržišta
  - Programi koje podržava MMF
- **Održivost duga: 'Ne dopada mi se kuda ovo vodi'**
  - Nametnute iznutra
  - Nema neposredne potrebe, ali se prepoznaje rastući pritisak
- **Dugoročni pritisci: 'Što možeš danas ne ostavljaj za sutra'**
  - Domaći razgovori
  - Demografski pritisci

Potrebe za fiskalnom konsolidacijom

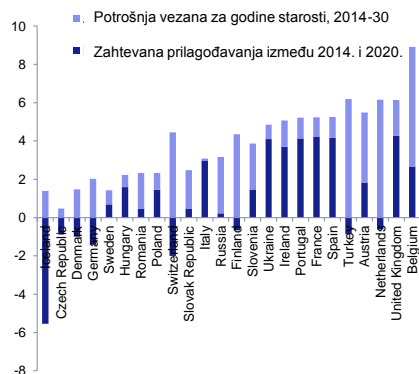

Fiskalna prilagođavanja i tržišni uslovi

Ilustrativna potreba za prilagođavanjem da bi se postigli dugoročni ciljevi duga u 2030.

(Promena u CPPB (ciklično prilagođeni primarni bilans), procenat nominalnog BDP)

Izvori: Bloomberg L.P., i procene i projekcije zaposlenih u MMF-u. IMF.

Komentar: Odnos između promene u ciklično prilagođenom primarnom bilansu (CPPB) i 10-godišnjeg prihoda od suverernih obveznica je statistički značajan sa 95 procenata stepena pouzdanosti.

II. Parametri šire slike Tempo prilagođavanja

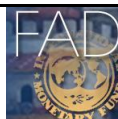
Pogled iz
perioda pre
krize

Prilagođavanja
koja su
najveća na
početku

5

II. Parametri šire slike Tempo prilagođavanja

Pogled iz perioda nakon
krize

Dvobrzinsko prilagođavanje

**Ako postoji
pritisak tržišta:**
Prilagođavanje koje je
najveće na početku, uz
"ograničenje brzine"

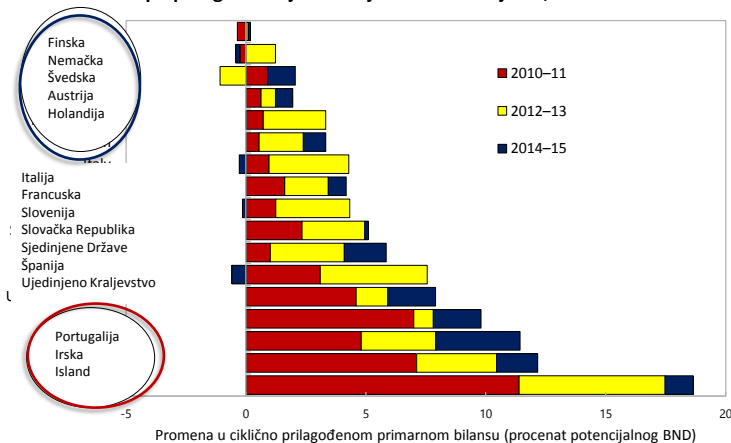
Ako ne postoji:
Postepeno
prilagođavanje uz
kredibilan plan

6

II. Parametri šire slike Tempo prilagođavanja – Iskustva zemalja

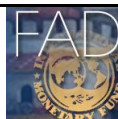
Tempo prilagođavanja u razvijenim ekonomijama, 2010–15.

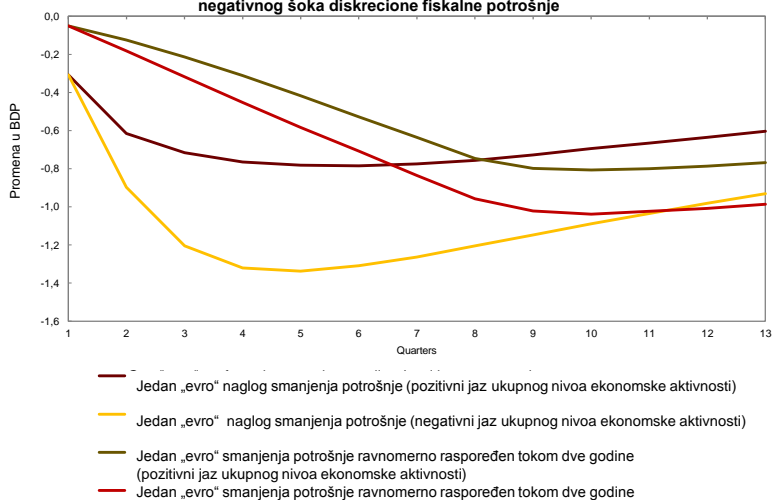
Izvor: procene zaposlenih u MMF-u; podaci iz Fiskalnog monitora iz aprila 2013.

7

II. Parametri šire slike Kakav je uticaj na rast – fiskalni multiplikatori

Ekonomije G-7: Kumulativni uticaj na ukupni nivo ekonomske aktivnosti negativnog šoka diskrecione fiskalne potrošnje

Izvori: Baum et al. (2012) i procene zaposlenih u MMF-u.

Komentar: Slika prikazuje prosečne multiplikatore za zemlje G-7 sa značajnim multiplikatorima uticaja.

III. Struktura prilagođavanja Miks politika

Pogled iz perioda pre krize

Prilagođavanje zasnovano
na rashodima dobro je za
rast

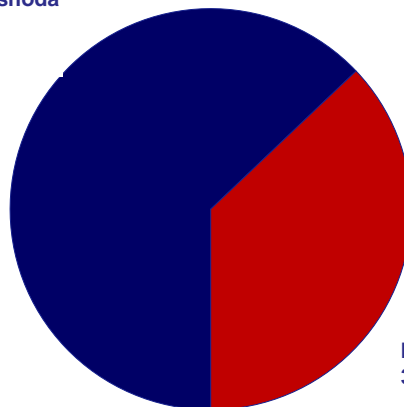
Povećanje oporezivanja
dovodi do poremećaja

III. Struktura prilagođavanja Planovi prilagođavanja pre krize

Zemlje OECD -a: Prosečni sastav fiskalnog prilagođavanja,
1978-2008
(ukupni udeo u procentima)

Mere rashoda
63%

Mere prihoda
37%

III. Struktura prilagođavanja Miks politika

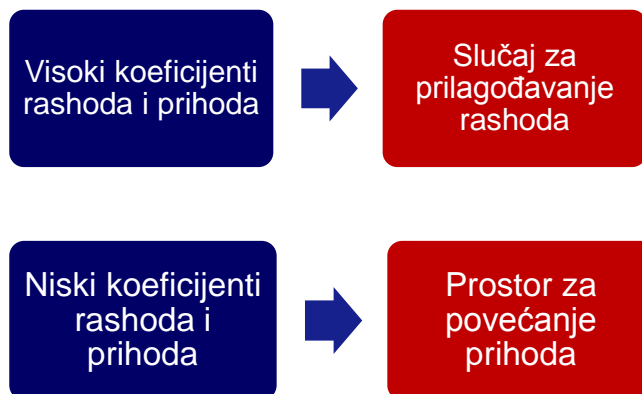

Pogled iz perioda nakon krize

11

III. Struktura prilagođavanja Miks politika zavisi od polazne tačke

III. Struktura prilagođavanja Kratkoročni naspram stukturnog pristupa

- **Neposredne potrebe: ‘Potreba da se to brzo uradi’**
  - Zamrzavanje/smanjenje plata i zapošljavanja
  - Linearna smanjenja
  - Povećanje poreza

Uštede u kratkoročnom periodu, ali brzo dovodi do neefikasnosti, pritisaka i gomilanja neizmirenih obaveza
- **Održivost duga: ‘Šta su najniži prioriteti’**
  - Pregledi rashoda
  - Prilagođavanja indeksacije

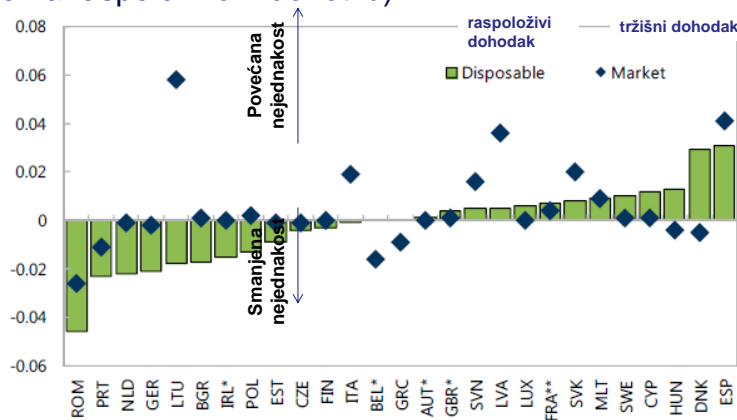
Bolje usmereni, održiviji, ali treba više vremena da se ostvari efekat
- **Dugoročni pritisci: ‘Duboko ukorenjene reforma’**
  - Zdravstveni i penzioni sistem
  - Energetske subvencije

Prava reforma politika, često bez direktnih ušteda, veoma teška

III. Struktura prilagođavanja Pitanja pravičnosti

Redistributivni efekat fiskalnih prilagođavanja, 2007–2012
(Promene Gini koeficijenta merenog prema tržišnom dohotku i prema raspoloživom dohotku)

III. Struktura prilagođavanja

Karakteristike poreskih mera koje se smatraju “prijateljskim” za ekonomski rast

Poreska reforma zavisi od nivoa i strukture poreskog sistema:

- Proširivanje poreske osnovice je ključni prioritet u većini zemalja i može da se kombinuje sa nižim stopama
- Mnoge ekonomije u nastajanju i one sa nižim prihodima imaju prostora da mobilišu prihode na način koji pogoduje rastu kako bi finansirale produktivniju potrošnju
- Porez na fosilna goriva koriguje nuspojave i može da dostigne i do 2½ odsto globalnog BNP (*Pravilno formiranje cena, 2014*), smanjujući druge poreze koji dovode do poremećaja

III. Struktura prilagođavanja

Karakteristike mera rashoda koje se smatraju “prijateljskim” za ekonomski rast

- Izbegavati linearna smanjenja: poboljšati efikasnost potrošnje
- Generisati fiskalni prostor za produktivniju potrošnju
- Svrnjivanje podsticaja za potrošače i proizvođače
- Javna infrastruktura može da stvori dodatne investicije i pospeši dugoročnu produktivnost
- Kritični činioci su u investicionom procesu, kao što su odabir projekata i implementacija, te u načinu finansiranja troškova

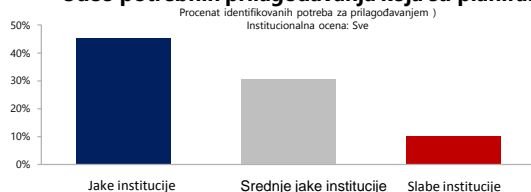

IV. Budžetske institucije

Ukupan fiskalni učinak

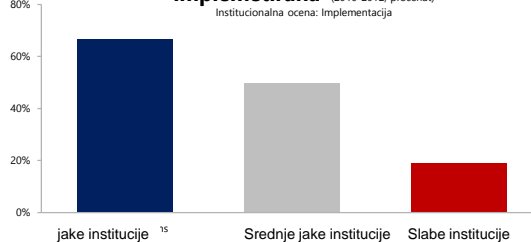
Udeo potrebnih prilagođavanja koja su planirana

Zemlje sa generalno jačim institucijama planirale su da reše veći broj svojih potreba za prilagođavanjem...

...dok one sa slabijim institucijama nisu težile ni planiranju ni implementiranju potrebnih prilagođavanja

Udeo planiranih prilagođavanja koja su implemetirana

Zemlje sa jačim institucijama su takođe bile bolje u pridržavanju svojih planova....

...

...dok su one sa slabijim institucijama ostvarile manje i imale raznolika postignuća – neke su ispunile ciljeve dok su druge u tome potpuno omašile

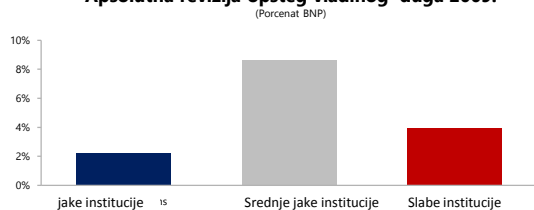
Izvor: MAP

IV. Budžetske institucije

Razumevanje fiskalnog izazova

Apsolutna revizija opšteg vladinog duga 2009.

Odnos između jačine razumevanja institucija i revizije fiskalnih podataka je kompleksan ...

Prosečna apsolutna greška u projekciji BDP za narednu godinu

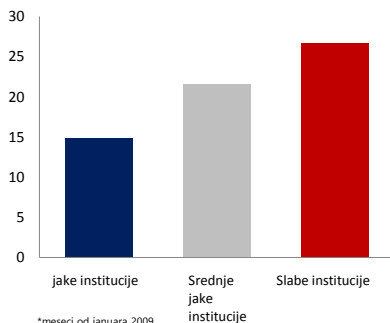

...Ali zemlje sa jakim institucijama za fiskalno izveštavanje, projekcije i upravljanje rizikom imale su manje grešaka u projekcijama koje bi uticale na njihove planove

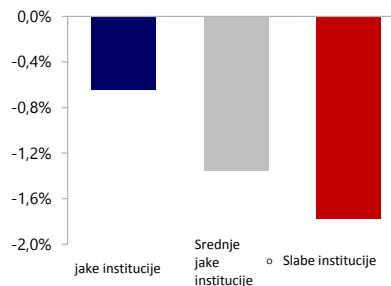
IV. Budžetske institucije Pravljenje plana konsolidacije

Blagovremenost planova konsolidacije*
(meseći između krize & i najave plana)
Institucionalna ocena: planiranje

Zaštita kapitalnih rashoda
(Promena u kapitalnim rashodima kao udeo u ukupnim rashodima 2010-2012)
Institucionalna ocena: planiranje

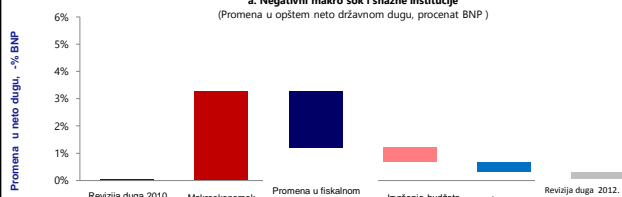
Snažne institucije su doprinele ranijem planiranju prilagođavanja

Zemlje sa snažnijim institucijama štitile su kapitalne investicije tokom konsolidacije

IV. Budžetske institucije Odgovor na šokove

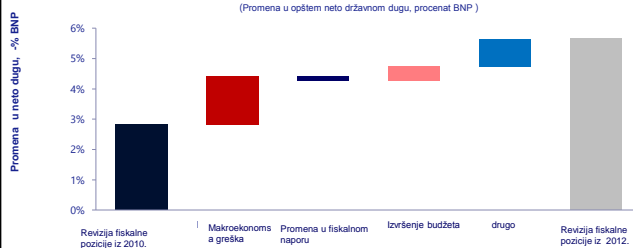

a. Negativni makro šok i snažne institucije
(Promena u opštem neto državnom dugu, procenat BNP)

**Mnogi planovi prilagođavanja pogodeni su makro šokovima...
...ali su zemlje sa snažnijim institucijama su to kompenzovale dodatnim fiskalnim naporom...
...i nižim izvršenja budžeta od odobrenog...**

B. Negativni makro šok i slabe institucije
(Promena u opštem neto državnom dugu, procenat BNP)

**...dok su zemlje sa slabijim institucijama pogodene revizijama u odnosu na početne nivoe duga i makro šokovima...
...ali nisu uspele da to kompenzuju dodatnim fiskalnim naporom...
... i prekoračile su odobrene budžete**